

LAMBDA: Vedtaket om å bygge det nye Munch-museet i Bjørvika mangler legitimitet.

Falskspillet om Munch

KRONIKK

ERLING S. SKAUG

Professor emeritus

«En stor dag for Kultur-Norge» hevdet byrådet etter vedtaket om nytt Munch-museum i Bjørvika i oktober i fjor. Det korrekte er «En stor dag for HAV Eiendom a/s», Bjørvikas kommersielle utbygger og datterselskap av Oslo Havn KF med venstremannen Bernt Stilluf Karlsen som initiativrik styreleder. Ifølge eget utsagn vil merkevaren Munch øke HAVs fortjeneste på tomtesalg og prosjekter i området. Her ligger i sin utrolige enkelhet grunnen for flyttingen, med Venstre som stråmann. Karlsen agerte tidlig for HAVs rolle, som fikk omfattende fullmakter med konkurranseutlysning og jursammensetning. Spørsmålet blir da: Hvordan kunne Oslo kommune overlate en av etterkrigstidens viktigste offentlige kultursaker til en kommersiell aktør?

Det begynte med tyveriet av Skrik og Madonna i 2004. Sikkerhetsutvidelser ble nødvendig. Venstre foreslo å flytte museet til Bjørvika. Byrådsleder Erling Lae (H) påpekte korrekt at dette ville bli «uendelig mye dyrere enn Tøyen». Forslaget falt mot Venstres tre stemmer, og 7. desember 2005 vedtok bystyret enstemmig å utrede utbygging på Tøyen. Analyser og kalkyler ble levert. Nybygg ved siden av det eksisterende, til 850 millioner, ble ansett som gunstigst for Oslo kommune. I dag, over ti år senere, står likevel Lambda på agendaen i Bjørvika. En foreløpig prislapp på nesten 2,8 milliarder gir Lae dramatisk rett. Hva skjedde?

Lae annullerte selv 2005-vedtaket uten bystyrebehandling i mai 2008, og meddelte pressen at Munch flytter til Bjørvika. Dette var primært et «tomtebytte» med staten, ved kulturminister Trond Giske (Ap), der Nasjonalmuseet kunne bygge på Vestbanen, mens kommunen kunne bygge nye Deichman på en mindre tomt i Bjørvika. Men hva hadde Munch-museet med den rokadene å gjøre? Svaret er HAV Eiendom a/s. Venstre var stadig stråmann, og presset byrådet på bakrommet: «Skulle Deichman flyttes, skulle også Munch-museet følge med til Bjørvika!» Men at det offentlige skulle betale for et unødvendig dyrt prosjekt av hensyn til utbyggers fortjeneste, var vanskelig selv for hardkokte markedsliberalister. Høyre ga seg likevel, og ble gissel i en ellers dødfødt sak: «Om vi hadde gått offentlig ut med noe, ville det velte hele spillet» sa Lae etterpå, supplert av Giske: «Hvis vi hadde sendt dette ut på høring, hadde alt stoppet».

Lambda er et dyrt og dårlig museum for vår største maler.

Utad nektet Lae å gi noen grunn for flyttingen. Byrådets velkjente brudd på offentlighetsloven og hindring av innsyn var en obligatorisk ingrediens også i denne saken. Byrådet håpet nå på et kjapt byggevedtak i valgperioden 2007–2011. Håpet ble svekket av den dyre og

TOMTEBYTTE: Tidligere byrådsleder Erling Lae (H) var delaktig i å flytte Munch-museet til Bjørvika. FOTO: ERIK NORRUD

langdryge omarbeidelsen av Lambda-konseptet og bystyrets økende skepsis. Høyre truet da med «Nå eller aldri» eller 30 års forsinkelse hvis ikke Lambda ble vedtatt, Venstre truet med «Lambda eller intet», og ordfører Fabian Stang (H) krevde at «Noen (andre) må forandre mening». Nytt Munch-museum var bare et interessant mål som brikke i utbyggers spill, og middelet var utmattelse. Som krisemaksimering spredde man den notoriske usannhet at kunsten tok skade i museet på Tøyen. Den gikk ikke. Høyre lokket desperat med en prisgaranti på 2,7 milliarder for Lambda og Deichman samlet. Den gikk heller ikke: SV snudde våren 2011, fulgt av Frp, og Lambda ble nedstemt i desember 2011.

Bystyret ba da om utredning av Tøyen og Nasjonalgalleriet. Byrådet beholdt Lambda for egen regning, selv om det var nedstemt. Høyre arbeidet uførtrodd videre for å få noen til å snu igjen. Det lyktes – i mai 2013, med SVs rent pragmatiske kompromiss om en oppgradering

av Tøyen (oppgradering har vært med i museets plan siden 1996). Bakgrunnen for kompromisset var den angivelig låste situasjon: Ap, Rødt og MDG hadde stemt for Tøyen, mens Frp ville avvende Stortingets syn på frigivelse av Nasjonalgalleriet. Frp hadde Tøyen som implisitt andrevalg. Bystyret innså at SV måtte overtales mens Frp ventet, og hadde massiv desinformasjon klar:

Hovedpåstanden var at det ville koste like mye å bygge på Tøyen som i Bjørvika, ca. 1,65 milliard. Kalkylefeil ble forgyves påpekt av opposisjonen: Prisen for Lambda var senket 6–700 millioner og øket med samme beløp for Tøyen. Etter SV-kompromisset koster Lambda 2,8 milliarder, mens kontrollregning for Tøyen ga 1 milliard. Byrådet har nylig utsatt saken til oktober «for å kunne be bystyret om mer penger». Neste påstand var at årlig besøkstall i Bjørvika ville bli 500.000, men bare 300.000 for Tøyen. Tallene var tvilsomme, men kulturbyråd Hallstein Bjercke (V) utga dem som analyse. Etter SV-kompromisset ble de endret til ambisjon. At museet må stenge ved reising av et tilbygg på Tøyen, er tøv. Det

har museets fagpersonale visst hele tida. At Lambda vil bli ferdig først, er tvilsomt. Men et førsteklasses nytt anlegg kunne stått ferdig på Tøyen for lengst, hvis ikke byrådet hadde kapitulert for Bjørvikas utbygger og sabotert et enstemmig bystyrevedtak.

Som en siste absurditet hevder byrådet i sin søknad om statstilskudd at høyhuset Lambda er basert på samme modell som blant annet Tate Modern i London og Louisiana ved København. Begge er ideelle horisontalbygg, Louisiana med utstillingsrom under terreng. Det har vært påpekt – uimotsagt! – siden 2009 at Lambdas vertikale konsept betyr en konflikt mellom design og funksjon, med elendig plassutnyttelse, redusert sikkerhet og fordyret bygging og drift. Adkomsten for de store besøksambisjonene er uløst. Grunnen i Bjørvika er uforutsigbar, og viser seg nå i utsettelse og prissprekk. Det alvorligste ved Lambda er et dyrt og dårlig museum for vår største maler. Et lavbygg på Tøyen ville vært uten disse problemene. Byrådet bør gå for systematisk feilinformasjon. Tre partier stemte for Lambda selv om de var imot.